

Juhend Keelesõbra programmi korraldajale

Integratsiooni Sihtasutus 2024

[Tiitlipööre]

Juhend Keelesõbra programmi korraldajale

Tellij: Integratsiooni Sihtasutus

Koostajad: Marju Ilves, Leelo Kingisepp

Konsultandid: Ave Landrat, Kadri Raigo, Margit Raias

Keeletoimetaja: Kati Pruul

Mudeli koostamisel on juhitud Vabariigi Valitsuse 12.05.2022 määrusest nr 55 „Perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide rakenduskavade vahendite andmise ja kasutamise üldised tingimused“ ning teistest asjakohastest õigusaktidest, sh kultuuriministri 15.03.2023 käskkirjast nr 80 „Eesti ühiskonnas lõimumist, sealhulgas kohanemist toetavate tegevuste elluviimiseks toetuse andmise tingimused“ Euroopa Sotsiaalfond+ rahastatavast tegevusest nr 2021–2027.4.07.23-0006 „Eesti keele õpet toetavad tegevused ja kodanikuõpe“.

Suur tänu kõikidele keelesõpradele, kes on aidanud Keelesõbra programmi arendada!

Sisukord

Keelesõbra programmi lühikirjeldus ja kujunemislugu	3
Kellele Keelesõbra programm mõeldud on?	5
Milleks Keelesõbra programm käivitatud on?	5
Miks liituvad keeleõppijad Keelesõbra programmiga?	6
Keelesõbra programmi võrdlus teiste keeleõppe formaatidega	7
Keelesõbra programmi osapooled ja nende ülesanded	9
Mentii roll ja ülesanded	10
Mentori roll ja ülesanded	11
Keelesõbra programmi koordineeriv meeskond ja ülesanded	12
Nõuded meeskonnale	12
Tegevused programmi eel	12
Planeerimine ja ettevalmistus	12
Osalejate registreerimine	15
Kommunikatsioon eri osapooltega	16
Registreerunud osalejatest vestluspaaride moodustamine	16
Tegevused programmi kestel	18
Mentorite juhendamine ja toetamine	19
Mentiidega suhtlemine	20
Tegevused programmi lõpus	21
Kokkuvõttev tunnustav lõpuüritus	21
Tagasiside kogumine	22
Kokkuvõtte koostamine ja avalikustamine	24
Kogemus- ja edulugude kogumine ja avaldamine meedias	24
Järgmise hooaja planeerimine	25
Lisad	26
LISA 1. Näidis. Pressiteade	26
LISA 2. Näidis. Mentori registreerimisankeet ja kaaskiri	27
LISA 3. Näidis. Mentii registreerimisankeet ja kaaskiri	28
LISA 4. Kiri mentiile pärast programmi registreerumist	29
LISA 5. Kiri mentorile pärast programmi registreerumist	30
LISA 6. Kiri mentiile pärast vestluspaari moodustamist	30
LISA 7. Kiri mentorile pärast vestluspaari moodustamist	31
Kasutatud kirjandus	32

Keelesõbra programmi lühikirjeldus ja kujunemislugu

Integratsiooni Sihtasutus (edaspidi INSA) on viimastel aastatel välja arendanud mitu uutset keeleõppe formaati, et pakkuda keeleõppijatele võimalusi praktiseerida eesti keelt mitmesugustes kontekstides. Tuntumad INSA pakutavad keeleõppe formaadid lisaks keelekursustele on keelekohvikud ja keeleklubid ning virtuaalkohtumiste sari Keelerulett. Kõikide nende formaatide tutvustamiseks on välja antud ka metoodilised juhendid, sh

- Implement Inscape OÜ (2011). [Eesti keele klubi käsiraamat](#). Integratsiooni ja Migratsiooni Sihtasutus Meie Inimesed.
- Ilves, M. ja Kingisepp, L. (2020). [Keelekohvik – vaba suhtlus vabas õhkkonnas](#). Metoodiline juhend ja kohvikukavad. Integratsiooni Sihtasutus.
- Integratsiooni Sihtasutus (2024). **Keelerulett**. Juhised suhtluspraktika korraldamiseks koos eesti keele kõnelejatega.

2020. aasta märtsist kuulub INSA keeleõpet toetavate tegevuste hulka ka vabatahtlike osalusel toimuv Keelesõbra programm. Idee autor on tollane INSA juhataja Irene Käosaar, kes pakkus välja mõtte, et koroonapandeemia tõttu ära jäänud keelekursuste ja ürituste asemel võiksid keeleõppijad praktiseerida eesti keelt virtuaalkanalites või telefoni teel. Hakati arendama ideed, kuidas viia kokku vabatahtlikud eesti keele oskajad, et need vestleksid suhtluspraktikast huvitatud keeleõppijatega. Praeguseks on Keelesõbra programmist kujunenud hooajaline suhtluspraktika formaat, mis algab sõbrapäeval, 14. veebruaril, ja lõpeb mai keskel ning kus kolme kuu jooksul kohtuvad sajad eesti keele oskajad ja õppijad. Keelesõbra programmis vesteldakse vabalt valitud teemadel eesti keeles, pakkudes niimoodi keeleõppijale väärtuslikku suhtluspraktikat.

Keelesõbra programm on osutunud väga populaarseks. Aastatel 2020–2024 on INSA Keelesõbra programmis osalenud juba 5365 inimest. 2024. aastal viidi kokku üle kaheksasaja vestluspaari. 2024. aastast on sõna *keelesõber* eesti keeles ka ametlik termin, mida Sõnaveeb defineerib järgmiselt: *keelesõber* – inimene, kellega ollakse seotud suhtluskeele harjutamise eesmärgil (kas keeleõppija või mentorina).

Selles juhendis kasutame sõna *keelesõber* kõikide programmis osalejate kohta ning sõnaühendit *keelesõprade paar* koos tegutseva paari kohta. Vabatahtlikke eesti keele oskajaid ja keeleõppijaid eristame sõnadega *mentor* ja *mentii* ning nendevahelisi kohtumisi nimetame *vestluskohtumiseks*.

Terminid *mentor* ja *mentii* ei ole tavakõnes veel kinnistunud ning sageli kuuleb, et mõlema kohta kasutatakse sõna *keelesõber*.

INSA Keelesõbra programmil on kindel kestus (kolm kuud), ent programmi olemus on väga paindlik, sest kohtumiste arvu, pikkuse, sageduse ja suhtluskanali lepivad kokku mentor ja mentii omavahel.

2023. aastal tellis INSA Keelesõbra programmi uuringu (Kaldur jt, 2023a). Uuringu põhjal saab välja tuua mitu mentorluse stiili, mis olenevad ennekõike mentori ja mentii elukorraldusest.

Uuringust selgus, et kolmandik kuni pooled mentoritest kohtuvad oma mentiiga üks kord nädalas ning ülejäänud kohtuvad kas kaks või vähemal juhudel ka rohkem kui kaks korda nädalas. Vähesed mentorid kohtuvad oma mentiidega programmi alguses tihemini, nt kaks korda nädalas, kuid seejärel jätkavad rahulikumas tempos üks kord nädalas. Osa keelesõpru panevad paika regulaarse ajakava, teistel juhtudel lasevad mentorid aga mentiil valida just enesele sobivad ajad.

Uuringust tuli välja, et enamasti suhtlevad mentor ja mentii virtuaalselt (nt e-kanalite Whatsapp, Skype jm kaudu) või telefoni teel, osa kirjeldab aga ka kombineeritud stiili nii telefoni- kui ka kirjavestlusest.

Lisaks nähtub ankeetküsitluse avatud vastustest, et keskmiselt kestab mentori ja mentii kohtumine 45 minutit kuni 1 tund.

Keelesõprade kohtumiste korraldamiseks kasutatakse erinevaid viise ja uuringus esile toodud vastused näitavad, et niisugune paindlikkus on programmi tugev külg, mida hindavad kõrgelt nii mentorid kui ka mentiid.

Keelesõbra programmi juhendil on mitu eesmärki:

- kirjeldada INSA elluviidavat Keelesõbra programmi ja selle seniseid õppetunde,
- anda juhiseid programmi käivitamiseks ja edukaks elluviimiseks,
- propageerida Keelesõbra programmi laiemalt.

Juhendi koostamisel oleme lähtunud teadmisest, et sellel on kaks sihtrühma – Keelesõbra formaadis suhtluspraktika korraldajad ja mentorid –, sellepärast on juhendil kaks osa:

- 1) juhised suhtluspraktika korraldajatele,
- 2) juhised mentoritele.

Niisugune jaotus võimaldab korraldajal süveneda korraldamisega seotud üksikasjadesse ning mentoril lugeda ainult neid juhiseid, mis puudutavad suhtluspraktikat mentiiga.

Korraldajale mõeldud juhendit saavad kasutada kõik asutused, kes soovivad pakkuda oma töötajatele või miks mitte ka laiemale sihtrühmale Keelesõbra formaadis suhtluspraktikat. Sihtrühmadena näeme kogukonnajuhte, asutuste, sh suurettevõtete keskastme juhte, raamatukogusid, vabaühendusi jt.

Kellele Keelesõbra programm mõeldud on?

Vestluskohtumistel on kaks osapoolt: eesti keelt emakeelena või väga hästi kõnelevad mentorid ning mentiid ehk keeleõppijad, kes soovivad eesti keelt praktiseerida.

Keelesõbra programmi mentiide sihtrühm on lai, see on mõeldud kõigile eesti keele kui teise keele või võõrkeele õppijatele nii Eestis kui ka välismaal. Programm on mõeldud täiskasvanud keeleõppijaile. Keelesõbra programmiga võivad liituda

- a) inimesed, kes käivad keelekursustel ning soovivad õpitut praktikas kasutada;
- b) inimesed, kes keelekursusel ei käi, kuid kes soovivad oma keeleoskust säilitada, edasi arendada või proovile panna.

Keelesõbra formaat ei sobi keeleõpinguid alles alustavatele õppijatele, sest vestlemiseks peab õppijal olema teatav keelepagas. Alates A2-tasemest on võimalik juba paljudel isikliku elu teemadel lühidalt kaasa rääkida.

Milleks Keelesõbra programm käivitatud on?

Kantar Emori 2023. aastal korraldatud Eesti ühiskonna lõimumise monitooringu järgi kasvab kõige kiiremini Eesti muukeelse elanikkonna passiivne keeleoskus, vajaka jääb aga suhtlusoskusest. Monitooringu järgi peab eesti keeles suhtlemise oskust heaks ainult 35% ja puuduvaks 36% muust rahvusest inimestest. Probleem on teravaim kindlates Eesti piirkondades: Tallinnas ja Ida-Virumaal, kus eesti keele kõnelejaid on vähem kui mujal Eestis. Uuringud toovad välja, et eelnimetatud piirkondades on muukeelsete õppijate jaoks keeletund peamine, kui mitte ainus eesti keeles suhtlemise koht. (Voog jt, 2023)

Samas nimetavad eksperdid üksmeelselt keele, sh võõrkeele omandamise kõige olulisema tingimuseks seda, et õppija peab õpitavat keelt kuulma ja nägema (Loewen ja Sato, 2024).

Kui eesti keele õppijad puutuvad eesti keelega kõige sagedamini kokku keeletunnis, siis on otstarbekas teadvustada, et keeletunnis kasutatav keel erineb autentses suhtluses kasutatavast keelest mitme aspekti poolest, sest

- keeleõpikud on koostatud keeletasemest lähtuvalt ning nendes sisalduvad tekstid on vastavalt lihtsustatud ja harjutused tasemekohased;
- õpetaja mugandab oma keelekasutuse õppijatele sobivaks, ta räägib aeglasema kõnetempoga ning piiratuma sõnavara ja vähemate grammatikakonstruktsioonidega;
- keeletunni kõnesituatsioonid on ettearvatavamad kui autentsed kõnesituatsioonid ja õppija saab rääkimiseks ette valmistuda;
- harjutustes keskendutakse enamasti vaid ühele või mõnele grammatikateemale; sõnavara, mida harjutuses kasutama peab, on piiratud.

Kui võrdleme keeletunnis kasutatavat keelt autentse suhtlusolukorraga emakeelekõnelejate vahel, siis näeme, et

- autentsete vestluste sõnavara on laiem, see pole tasemekohaseks mugandatud;
- vestluses on kõnekeelsed väljendid, rääkijad kasutavad mitmesuguseid kõnekujundeid ja kollokatsioone, mida keeletunnis sageli ei õpita;
- kõnelustes võib esineda ka oskuskeele sõnavara;
- grammatikakonstruktsioonid on keerukad ja mitmekesised;

- vestluse kõnetempo on kiirem ega arvesta keeleõppija vajadustega;
- vestluse käik on ettearvamatu ning kõnevooru vahetused võivad olla kiired, sh räägivad osalejad üksteisele peale.

Kuna keeletunnis ja keelekeskkonnas kasutatav keel on nii erinevad, kogevad paljud keeleõppijad suurt šokki, kui nad puutuvad kokku autentse keelekasutusega. Kõik on liiga raske ja arusaamatu!

Selleks, et autentsetes suhtlusolukordades hakkama saada, on vaja seda proovida ja harjutada ning Keelesõbra programm, kus mentiiga kõneleb sellest asjaolust teadlik mentor, on suurepärane viis ehitada silda keeletunni ja keelekeskkonna vahele.

Keelesõbra programmis saab õppija turvaliselt kogeda autentse kõneolukorra kõiki aspekte ning saada väärtuslikku suhtluspraktikat koos eesti keele oskajaga.

Samas ei asenda Keelesõbra programm keelekursust, kus tegeletakse keeleoskuse arendamisega süsteemselt, et liikuda ühelt keeletasemelt teisele.

Miks liituvad keeleõppijad Keelesõbra programmiga?

2023. aastal korraldatud küsitluse järgi liitub 90% keeleõppijaid Keelesõbra programmiga selleks, et saada suhtluspraktikat. 60% osalejatest nimetas liitumise ajendina huvi eesti keele ja kultuuri vastu. Lisaks nimetati programmis osalemise põhjustena veel vajadust valmistuda eksamiks, soovi proovida midagi uut ning saada tuttavaks uute inimestega. (Kaldur jt, 2023a)

- Keelekursuste õppekavad keskenduvad sageli vajalike keeleteadmiste omandamisele ning suhtluspraktikaks jääb vähem aega. Keelesõbra programm keskendub ainult suhtluspraktika pakkumisele ning õppija saab kursusel omandatud proovile panna.
- Keelekursustel õpitakse peaaegu alati rühmas, mistõttu peavad kõnelemispraktikat saama korraga mitmed inimesed. Isegi kui keelekursus keskendub suhtlusoskuse arendamisele, saab Keelesõbra programmis rohkem rääkida kui keeletunnis, sest üks ühele suhtluses saab keelesõber kogu aeg rääkida.
- Sageli on Keelesõbra programm pärast keelekursusi esimene koht, kus keeleõppija saab pikemalt kõneleda eesti keele kui emakeele rääkijaga. Teadmine, et vestluspartner sind mõistab, annab enesekindlust ja julgust hakata eesti keelt kasutama ka muudes kontekstides.
- Paljud keeleõppijad on kimpus keelebarjääriga. Keelekeskkonnas keelt kasutades juhtub tihti, et keeleõppijast ei saada aru või saadakse temast aru valesti. Kuhjuvad negatiivsed kogemused võivad hävitada eneseusu. Kui sellele lisandub veel riiklik surve sooritada tasemeeksam, võib eesti keele õppimise kogemus olla väga stressirohke. Heatahtlik mentor saab keelebarjääri ületamisele kaasa aidata ka ainult sellega, et kohtub ja kuulab kannatlikult, mida keeleõppija räägib.

Keelesõbra programmi võrdlus teiste keeleõppe formaatidega

Keelesõbra programm erineb keelekursusest, keelekohvikust ja Keeleruletit mitme aspekti poolest. Vaatleme neid võrdlevalt.

	Keelesõbra programm	Keelekursus	Keelekohvik	Keelerulett
Ees-märk	kõnekeele praktiseerimine, keele kasutamisega seotud hirmudest ja barjääridest vabanemine	eesti keele süsteemne õppimine, sh kõikide osaoskuste arendamine, sageli on eesmärk teatud kindla keeletaseme saavutamine	kõnekeele praktiseerimine, keele kasutamisega seotud hirmudest ja barjääridest vabanemine	kõnekeele praktiseerimine, keele kasutamisega seotud hirmudest ja barjääridest vabanemine
Osa-oskused, mida saab arendada	põhiliselt suuline suhtlus, ka kirjalik suhtlus	kõik osaoskused, grammatika ja hääldus	suuline suhtlus	suuline suhtlus
Siht-rühm	erineva keeleoskustasemega õppijad, kes soovivad eesti keeles suhelda	enam-vähem sarnase keeletasemega õppijad, kes enamasti soovivad õppida keelt eesmärgiga liikuda järgmisele keeletasemele	kõik huvilised (vastavalt keeletasemele), kes soovivad eesti keeles suhelda; igas keelekohvikus võib olla nii regulaarseid kui ka uusi osalejaid	kõik huvilised (vastavalt keeletasemele), kes soovivad kõnekeelt praktiseerida, igal Keeleruletil võib olla nii regulaarseid kui ka uusi osalejaid
Osaleja keeletase	Alates A2	Alates 0	Alates B1	Alates B1
Osa-pooled	vabatahtlik eesti keele oskaja (mentor) ja eesti keele õppija (mentii)	eesti keele õpetaja (eeldab õpetaja kvalifikatsiooni) ja rühm keeleõppijaid	kohvikupidaja (ei pea olema keeleõpetaja) ja rühm keeleõppijaid	keeleruleti juht (juhid), vestlustubade juhid, vabatahtlikud eesti keele kõnelejad, eesti keele õppijad
Tegevuse sisu	mentor juhhib vestlust, aitab	õpetaja juhendamisel	kohvikupidaja juhendamisel	vestlustubade juhtide suunamisel

	vajaduse korral mentii ennast väljendada	õpitakse eesti keelt (tegevuse sisu oleneb kursuse eesmärgist)	suhtlevad osalejad omavahel eesti keeles	kõnelevad osalejad erinevatel etteantud teemadel
Toimu mise koht ja interval l	e-kanal või reaalne koht, mentor ja mentii lepivad kokku kohtumiste aja ja intervalli, keskmiselt toimub üks või kaks kohtumist nädalas	klassiruum või veebikeskkond, keeletunnid on enamasti kaks või enam kordi nädalas	kindel ruum, kohtumised üks-kaks korda nädalas	Zoom vm vestlusrühmade loomist võimaldav platvorm või keeleklass, kohtumised toimuvad regulaarse intervalliga, keskmiselt toimub kaks või enam kohtumist kuus
Kohtu mise pikkus	mentor ja mentii lepivad kokku kohtumise pikkuse, see võib varieeruda 15 minutist oluliselt pikemate kohtumisteni; keskmiselt 45 minutit kuni tund	tavaliselt alates 45 minutist (intensiivkursustel võib keeletund kesta mitu tundi)	vähemalt 1,5 tundi	1 tund, kusjuures gruppides saab vestelda 18 + 18 minutit
Tulemu slikkus e hindam ine	enesehindamin e, tagasisideküsi mustikud	formaalsed testid, riiklikud tasemeeksamid jm	enesehindamine, tagasiside kohvikupidajalt	enesehindamine, tagasisideküsimustik ud
Õppem aterjali d	mentori vabalt valitud küsimused, spetsiaalsed tasemekohase d vestusküsimus ed, pildid vm materjalid, mida osapooled kasutada soovivad	õpikud, töövihikud, töölehed jm õppematerjalid	mängude jt tegevuste korraldamiseks vajalikud töölehed vm materjalid	Keeleruleti juhtide valitud või loodud vestlusküsimused
Maksu mus osaleja	siiani tasuta	enamasti tasulised või riiklikult rahastatud	enamasti tasuta	siiani tasuta

le				

Keelesõbra programmi osapooled ja nende ülesanded

Keelesõbra programmis on kolm osapoolt:

- programmi korraldaja;
- suhtluspraktikat soovivad keeleõppijad – mentiid;
- vabatahtlikud eesti keele kõnelejad – mentorid.

Programmi käivitab ja keelesõbrad viib kokku Keelesõbra programmi korraldav meeskond, mille suurus varieerub olenevalt programmi mahust ning meeskonna võimekusest ja võimalustest. Sõltuvalt projekti mahust võivad mentorid olla ka korraldajate rollis.

Mentoriteks on eesti keelt emakeelena või väga heal tasemel valdavad vabatahtlikud, kes toetavad mentiide eesti keele praktikat erinevatel teemadel vesteldes.

Mentiideks on eesti keelest erineva emakeelega inimesed, kes võivad olla väga erineva keele- ja kultuuritaustaga, sh

- Eestis sündinud muu emakeelega inimesed;
- sisserändajad, kes omakorda jagunevad kahte gruppi
  - uussisserändajad – viimase viie aasta jooksul Eestisse rännanud ja väljaspool Eestit sündinud välismaalased, sh rahvusvahelise või ajutise kaitse saajad, ning
  - rohkem kui viis aastat tagasi Eestisse rännanud ja väljaspool Eestit sündinud välismaalased, sh rahvusvahelise või ajutise kaitse saajad (sisserändajad);
- mujal maailmas elavad eesti keele õppijad;
- tagasipöördunud, st välisriigist Eestisse elama asunud Eesti kodanikud.

Keelesõprade suhe on mentorlussuhe, mille eesmärk on kasvatada mentii suhtlusjulgust ja arendada tema eesti keele oskust. Mentorlussuhe loob lisaks ka muud lisaväärtust, sh

- tekitab usaldusväärse suhte vähemalt ühe eesti keele oskaja ja eesti keele õppija vahele;
- aitab eesti keele õppijal paremini integreeruda Eesti ühiskonda, saada osa selle kultuurist;
- loob suuremat sidusust Eesti ühiskonnas.

On korraldaja otsustada, mitu korda ja kui sageli ta Keelesõbra formaadis suhtluspraktikat pakub. INSA Keelesõbra programm on näidanud, et niisuguse suhtluspraktika järele on suur nõudlus. Samas piisab paljudele mentiidele ühest Keelesõbra hooajast, mille järel nad hakkavad oma keeleoskust edasi arendama muul viisil (nt keelekursustel).

Mentii roll ja ülesanded

Keelesõbra programmis saab mentii praktiseerida eesti keelt. Tema roll on suhelda eesti keeles oma oskuste piires ja mentori toel.

INSA Keelesõbra programmis osalenud mentiide seltskond on väga kirju. Mentiide hulgas on olnud nii mehi kui ka naisi väga erinevas vanuses, noorimad keelesõbrad on olnud 18-aastased ja vanimad 80-aastased ja vanemadki, nende elukoht varieerub, ent enamasti on see kattunud muukeelse elanikkonna paiknemisega üle Eesti. Mentiide hulgas on olnud kõrgharidusega ja kõrghariduseta inimesi lihttöolistest tippspetsialistideni. Nad on soovinud Keelesõbra programmis osaleda, kuna on tundnud vajadust eesti keele praktika järele. Mentiide eesti keele oskuse kohta on raske üldistusi teha, sest nad hindasid oma keeleoskust ise, kuid tõenäoliselt on mentii eesti keele tase vähemalt A2 ja oletatavasti alla B2. (Kaldur jt, 2023a)

Kui mentii ei ole käinud eesti keele tasemeeksamil või -kursusel ning tal on keeruline oma eesti keele taset hinnata, võib korraldaja soovitada tal seda teha INSA kodulehel toodud [enesehindamiskaala](#) toel või INSA elektrooniline keeletaseme määramise [kiirtesti](#) abiga.

Keelesõbra programmi tegevuse analüüsi järgi on mentiide jaoks olnud programmis osalemise põhjus valdavalt väga praktiline ja konkreetsest vajadusest lähtuv – nad soovivad parandada oma eesti keele suhtlusoskust ja saada suhtlusjulgust. Mentii ei liitu Keelesõbra programmiga pelgast uudishimust või intellektuaalse huvi tõttu, ta soovib eesti keelt harjutada, et saada lodusamalt hakkama oma töökohal või keeleeksamil. (Kaldur jt, 2023a)

Praktiseerimisvajaduse kõrval võib mentiid programmis osalema innustada ka huvi eesti keele ja kultuuri vastu, soov tutvuda uute inimestega ja proovida midagi uut (Kaldur jt, 2023a).

Analüüsi (Kaldur jt, 2023a) järgi erinevad mentiide osalemise põhjused keeleti:

- ingliskeelsele ja osati eestikeelsele ankeedile vastajate ajendid on n-ö pehmemad ning väljendavad pigem üldist huvi eesti keele ja kultuuri vastu, mis muu hulgas võimaldaks nt leida rohkem sõpru või luua ja kasvatada kohapealset sotsiaalset võrgustikku;
- seevastu venekeelsete vastajate puhul paistab välja tungiv vajadus eesti keele õppimise ja praktiseerimise järele, mis kohati paisub lausa meeleheitteks. Venekeelsed vastajad toovad välja nii eesti keele praktiseerimise kui ka eesti keele õppevõimaluste puudumise. Tulemus ei ole iseenesest üllatav, see on kooskõlas viimasel aastakümnel Eestis korraldatud eesti keele õppe ja õppevõimaluste uuringutega (Kaldur jt, 2023b).

Uurimuse (Kaldur jt, 2023a) järgi peab mentii selleks, et ta saaks programmist võimalikult palju kasu:

- 1) omama üldist, ent adekvaatset pilti oma eesti keele oskusest;
- 2) olema teadlik oma ootustest Keelesõbra programmile ning neid ootusi korraldaja ja oma mentoriga jagama. Kui mentii ootused on pretensioonikad, nt keeletaseme

- tõstmine, grammatika valdamine, nn eesti keele selgeks saamine, tuleb korraldajal ta suunata mõnda teise keeleõppe formaati, nt vastava taseme eesti keele kursusele;
- 3) osalema vestlusteema valimisel ning suhtlema eesti keeles;
  - 4) kontakteeruma koordineeriva meeskonnaga, kui ta ei ole korduvalt oma mentoriga kokkulepitud ajal ühendust saanud.

Mentori roll ja ülesanded

Mentor aitab mentil eesti keelt praktiseerida. Mentor lepib koos mentiiga kokku vestluskohtumiste aja ja teema, millest kohtumisel räägitakse, ning hoiab kohtumisel vestlust ülal küsimusi küsides.

Mentor ei pea olema eesti keele asjatundja, filoloog ega eesti keele õpetaja, heast eesti keele oskusest piisab, et mentorina tegutseda.

Keelesõbra formaadi suhtluspraktika puhul on oluline teada, et mentor osaleb programmis vabatahtlikuna ega saa selle ees tasu. Vabatahtlike panus on Keelesõbra programmi võtmekoht, mis eristab seda muudest keeleõppe formaatidest.

Motivatsiooniurija Daniel H. Pink (Pink, 2011) on sõnastanud kolm põhiprintsiipi, mis inimesi tegutsema motiveerivad ja need on järgmised:

- a) eesmärk – vajadus teha seda, mida me teeme mingi suurema eesmärgi nimel;
- b) iseseisvus – võimalus ise otsustada oma tegevuse sisu üle;
- c) meisterlikkus – tahe saada paremaks milleski, mis meile korda läheb.

Keelesõbra formaadis suhtluspraktika pakkumisel tegutsevad mentorid ülla eesmärgi nimel – aidata eesti keele õppijatel keelt praktiseerida, et nad saaksid paremini osaleda Eesti elus, leiaksid kergemini tööd, saaksid paremini hakkama õpingutes jne.

Keelesõbra programmis on mentoritel ja mentidel vabad käed vestluskohtumiste sisu üle otsustamisel, programmil ei ole selle sisu piiritlevat õppekava ega õpitulemusi.

Suhtluspraktika pakkumisel on ka meisterlikkuse aspekt: mentor saab eduelamuse, kui näeb, et tema juhitud vestluskohtumised on sisukad ning keeleõppija hakkab julgemalt ja paremini rääkima.

Neid printsiipe on suhtluspraktika pakkumisega alustamisel mõttekas mentorile rõhutada.

Kui asutusel on võimalus mentorit mingil moel toetada (nt mentiiga koos kasutamiseks mõeldud muuseumipääse, kinopilet vms), tasub seda muidugi teha.

Mentori rolli piire ja mentori ülesandeid on detailsemalt kirjeldatud mentori juhendis.

Keelesõbra programmi koordineeriv meeskond ja ülesanded

INSA koordineeritud Keelesõbra programmis on aastatel 2020–2024 kokku viidud tuhandeid mentoreid ja mentiisid. Nii suuremahulise programmi käivitamiseks ja kestmiseks on olnud vaja teha hulganisti tegevusi ning kaasata mitmeid inimesi juba programmi käivitamise eel.

Keelesõbra programmi korraldamiseks on kõigepealt vaja otsustada, kui suurt hulka mentoreid ja mentiisid on vaja kokku viia. Kui on kavas korraldada sadade osalejatega programm, siis võib võtta eeskujuks INSA meeskonna, kuhu on kuulunud:

- a) üks üldkoordineerija,
- b) kolm tuumikkorraldajat ja
- c) kuni kuus hooajalist töötajat.

Kui programmis osaleb alla saja vestluspaari, võib koordineeriv meeskond olla väiksem, nt paariliikmeline.

Nõuded meeskonnale

Meeskonna kokkupanemisel võib lähtuda järgmistest üldistest nõuetest meeskonnaliikmetele. Samu nõudeid võib katta üks või mitu inimest.

Nõuded üldkoordineerijale

- Keelesõbra programmi metoodika tundmine
- hea esinemis- ja suhtlusoskus, sh probleemide lahendamise oskus
- meeskonna juhtimise oskus
- võõrkeeleoskus (nt inglise ja vene)
- teavitustöö ja reklaamikampaania korraldamise oskus

Nõuded tuumikkorraldajatele

- andmekorje ankeetide loomise oskus
- arvutioskus, sh ankeetandmete töötlemise oskus, nende põhjal paaride loomise oskus
- hea suhtlusoskus, sh probleemide lahendamise oskus
- meeskonnatööoskus

Nõuded hooajalistele töötajatele

- arvutioskus, sh ankeetandmete töötlemise oskus, nende põhjal paaride loomise oskus
- meeskonnatööoskus

Tegevused programmi eel

Planeerimine ja ettevalmistus

Planeerimise etapis on vaja luua programmi ellu viiv meeskond ning piiritleda mentorite ja mentiide grupid.

Projekti õnnestumiseks on oluline, et mentoreid ja mentiisid oleks enam-vähem ühepalju. Põhimõtteliselt võib üks mentor tegeleda ka mitme mentiiga, kuid sellisel juhul peab arvestama, et mentori töökoormus mitmekordistub.

Korraldaja peab arvestama järgmiste etappide ja ülesannetega:

- projekti ettevalmistus. Mentori ja mentii ankeetide loomine andmekorjeks;
- reklaamikampaania ja teavitustöö mentorite leidmiseks. Vajaduse korral kommunikatsioonispetsialisti kaasamine;
- reklaamikampaania ja teavitustöö mentiide leidmiseks. Vajaduse korral kommunikatsioonispetsialisti kaasamine;
- mentorite juhendamine enne vestluspaaride loomist;
- vestluspaaride loomine saadud andmete põhjal. Vajaduse korral IT-lahenduste rakendamine;
- paaride kokkuviiimine (e-kirjade abil vm viisil);
- projekti käigushoidmine, võimalike probleemide lahendamine, toetavate kohtumiste korraldamine mentoritele;
- projekti lõpetamine, tagasiside kogumine, osalejate tänamine.

Keelesõbra programmi planeerimise etapis peaksid korraldajad läbi mõtlema järgmised küsimused.

- Mis on Keelesõbra programmi eesmärk?
- Kuidas piiritletakse programmi sihtrühm? Kas suhtluspraktikat soovitakse pakkuda suuremale kogukonnale või ühe asutuse sees?
- Mitu mentorit on plaanis projekti kaasata? Mitu mentiid on plaanis projekti kaasata?
- Kui suurt meeskonda on vaja, et sellist hulka paare kokku viia ja protsessis toetada?
- Mis ülesandeid peavad meeskonnaliikmed täitma? (Nt võõrkeelne suhtlus, infokorje, andmete töötlemine, teavitustöö, reklaamikampaania korraldamine, mentorite toetamine jm.)
- Kui kaua projekt kestab? Kui pikk on ettevalmistusetapp? Kui pikk on suhtluskohtumiste etapp? Kui pikk on kokkuvõtte tegemise etapp?
- Mis ressursse on vaja, et meeskond tööle panna?
- Milline on potentsiaalsete osalejate – mentorite ja mentiide – leidmise kommunikatsioonikava?
- Millist infot on vaja koguda andmekorjeankeediga? Kuidas infot kogutakse? Kus infot talletatakse ja kuidas tagatakse andmete kaitse?
- Mis võimalused on vabatahtlike võimestamiseks ja motiveerimiseks (üritused, preemiad)?

Mentorite otsimise pressiteate näidisena võib kasutada INSA 2024. aastal kasutatud pressiteadet (vt lisa 1). Mentorite leidmiseks võib kasutada ka allpool toodud küsimustelehte.

Vasta küsimustele ja hakka Keelesõbra programmi eesti keele mentoriks!

- Kas sa oskad hästi eesti keelt?
- Kas sulle meeldib suhelda?
- Kas sa oled kannatlik ja lahke?
- Kas sul on natuke vaba aega?

- Kas sulle on oluline, et eesti keelt kõlaks rohkem ka neis piirkondades, kus eesti keele kõnelejad on vähe?
- Kas sa tahad aidata keeleõppijatel Eestis ja mujal eesti keelt õppida?

Kui sa vastasid küsimustele „jah”, siis registreeru eesti keele mentoriks!

Kust leida mentoreid?

Keelesõbra formaadis keeleõppe käivitamiseks on vaja leida ja registreerida vabatahtlikud, kes hakkavad keeleõppijatele suhtluspraktikat pakkuma. Mentorite otsimisel tuleks selgelt väljendada, et:

- Keelesõbra programmil on kindel algus ja lõpp;
- mentor ei saa suhtluspraktika pakkumise eest tasu;
- mentor peab oskama hästi eesti keelt;
- mentor on vestluste ülalhoidja, kes küsib küsimusi ja aitab mentil eesti keelt rääkida.

Vabatahtlike leidmiseks on mitmeid võimalusi.

Vabatahtlike otsimine asutuse seest

Mentoreid võib otsida oma asutuse seest, kasutades selleks nt asutuse postiloendit vm kanaleid, kus asutusesisest infot jagatakse. Mentori rolli ja ülesandeid võib kirjeldada ka mõnel koosolekul vm spetsiaalselt programmi reklaamimiseks mõeldud üritusel.

Plussid

- asutuse puhul on enamasti teada, kui palju on heal tasemel eesti keele oskajaid, kes mentoriks sobiksid;
- programmi reklaamimine ja käigus hoidmine on võrdlemisi lihtne ja odav, on olemas kanalid, mille kaudu infot jagada ja mentoreid toetada;
- info jõuab hõlpsasti kõikide potentsiaalsete mentoriteni;
- kui kolleeg aitab kolleegil keelt praktiseerida, siis tugevnevad ka asutuse meeskonna omavahelised sidemed.

Miinused

- asutuses ei pruugi olla piisavalt eesti keele oskajaid, et programmi käivitada;
- asutuse töötajate töökoormus on suur, ei ole kerge leida aega suhtluspraktika pakkumiseks.

Vabatahtlike otsimine väljastpoolt asutust

Eestis (ja ka välismaal) on palju eesti keele oskajad, kes on valmis panustama oma aega eesti keele õppijate aidamiseks. Nende otsimiseks võib korraldada nii täpselt sihitud kui ka üleriigilisi ulatuslikumaid kampaaniaid.

Ka asutusevälise otsingu puhul on vaja teada anda projekti algus- ja lõpukuupäev ning nõuded otsitavatele mentoritele (hea eesti keele oskus ning valmidus teha vabatahtlikku tööd).

Asutusevälise otsingu puhul peaks asutus läbi mõtlema, milliseid mentoreid otsitakse, nt kas soovitakse kaasata mentiidega enam-vähem ühevanuseid ja sarnase taustaga mentoreid või pole see oluline.

Plussid

- programmiga liituvatel mentoritel on aega ja nad soovivad teha vabatahtlikku tööd;
- võimalik kaasata suurem hulk mentoreid kui asutuse seest.

Miinused

- reklaami- ja värbamiskampaaniate tegemine on kulukas ja ajamahukas;
- mentorite juhendamisse ja toetamisse on vaja panustada palju aega;
- registreeruvate mentorite arv on ettearvamatu, võimalik, et mentoreid registreerub liiga palju või liiga vähe.

Mentorite leidmiseks võib pöörduda järgmiste ühenduste ja asutuste poole:

- mittetulundusühingud, seltsid;
- huvialaühendused;
- omavalitsused;
- kogukonnakeskused;
- pensionäride ühendused;
- asutuse koostööpartnerid.

Osalejate registreerimine

Selleks, et oleks võimalik vestluspaare moodustada, on vaja registreerida nii mentorid kui ka mentiid. Kuna on oluline, et mentiisid ei oleks oluliselt rohkem kui mentoreid, siis on mõistlik korraldada registreerumine kahes laines:

- a) kõigepealt potentsiaalsetele mentoritele;
- b) seejärel registreerida vastav arv mentiisid.

Registreerimiseks võib kasutada nt rakendust Google Forms, e-kirju vm endale sobivat viisi.

Mentorite ja mentiide registreerimise vahe ei tohiks olla liiga pikk, sest inimeste elukorraldused muutuvad ja kuna Keelesõbra programm on üles ehitatud paindlikule aegade klapitamisele, siis tuleb paarid teha kiiresti.

Mentorite ja mentiide registreerimiseks on üks võimalus kasutada rakenduse Google Forms vorme. Niimoodi kogutud andmeid saab kergesti Exceli tabelites töödelda ja nende põhjal vajaduse korral ka automaatselt paare moodustada. Google'i vormides on soovitatav esitada valikvastused rippmenüüdena (nt sünniaasta, suhtluskanal, suhtlemiseks sobivad päevad ja kellaajad), nii on andmeid hiljem hõlpsam töödelda.

Näiteks INSA Keelesõbra programmis on kasutatud mahukaid ankeete (vt lisasid 2 ja 3). Nii on olnud võimalik väga täpselt arvestada mentorite ja mentiide soove nii aegade kui ka isiksuste klapitamisel.

Mentorite ja mentiide kiiremaks sobitamiseks võib kasutada lühemaid ankeete. Need saab koostada lisade 2 ja 3 rasvases kirjas väljade põhjal.

Lühemas ankeedis peaksid olema rippmenüüdena esitatud kõik vastused, mida kasutatakse paaride sobitamisel, sh nt sugu, sünniaasta, emakeel, mis keeli veel oskad, suhtluskanal ning päevad ja kellaajad, mis sobivad kohtumiseks. Automaatselt töödeldavate andmete põhjal saab paare hõlpsasti moodustada Exceli programmi abil, käsitsi tasub paarilisi otsida vaid neile mentoreile ja mentidele, kellele ankeetandmete põhjal ei ole kohe võimalik partnerit leida.

Kommunikatsioon eri osapooltega

Pärast registreerimist saadab Keelesõbra programmi koordineerija mentorile ja mentidele lühikese kirja.

Kirjas mentorile koordineerija

- tänab registreerumise eest;
- kirjutab, millal saadab keelesõbra andmed;
- kirjutab, millal mentor oma keelesõbraga kontakti peab võtma;
- võtab lühidalt kokku Keelesõbra programmi olemuse ja mentori rolli selles;
- võib anda mõne idee esimeseks kohtumiseks;
- saadab juhendi;
- teavitab edasise suhtluskanali kohta;
- annab juhiseid, kuidas tegutseda siis, kui mentii ühenduse võtmisele ei reageeri;
- julgustab kontakteeruma murede korral.

Kirjas mentidele koordineerija

- tänab registreerumise eest;
- kirjutab, millal saadab keelesõbra andmed;
- kirjutab, millal mentor temaga ühendust võtab;
- annab juhised, kuidas tegutseda siis, kui mentor ühendust ei võta.

Näidiskirjad on esitatud lisades (vt lisasid 4 ja 5).

Registreerunud osalejatest vestluspaaride moodustamine

Esitame kolm võimalust, kuidas paare moodustada, ning nimetame nende võimaluste plussid ja miinused.

Esimene võimalus: mahukad ankeedid, paarid loob inimene

Esimese võimaluse puhul kogutakse nii mentorilt kui ka mentilt võimalikult palju andmeid. Paaride moodustamisel võetakse arvesse nii paljusid andmeid kui võimalik. Paarid loob inimene, kes võrdleb ankeetandmeid ja püüab leida kattuvusi.

Plussid:

- Kui paare loob inimene, saavad kõik mentorid ja mentid kindlasti paarilise.
- Nii mentori kui ka mentii soovidega on arvestatud, kokku saavad tõenäoliselt omavahel sobivad inimesed.
- Paare loov inimene ei vaja väljaõpet, piisab juhendamisest.

- Nii mentor kui ka mentii tunnevad, et nende soovidega on arvestatud. Kaugema mõjuna tunnetavad osapooled, et nad on osalised olulises tegevuses, mida väärtustatakse ka riiklikult.

Miinused

- Kui keelesõpru on suurem hulk, võtab paaride loomine palju aega. Ootel olevad mentiid ja mentorid on rahulolematud.
- Protsess on ressursimahukas: vaja on inimesi, kes paare loovad, neid on vaja instrueerida ja nende tööd tasustada.

Teine võimalus: lühikesed ankeedid, paarid luuakse Exceli abil

Teise võimaluse puhul kogutakse nii mentorilt kui ka mentiilt võimalikult vähe andmeid (nt kohtumiseks sobiv päev, kellaaeg ja kanal, ühine suhtluskeel, eelistus, kas suhelda soovitakse meessoost või naissoost keelesõbraga), kusjuures kõik sisestatavad andmed peaks olema valikvastustega (st ankeedid ei sisalda vaba vastusega küsimusi).

Saadud andmed on vaja korrastada ning seejärel moodustatakse nende põhjal Exceli abil paarid, kus omavahel püütakse paari panna võimalikult sarnaste ankeetandmetega inimesed.

Plussid

- Protsess on kiire ning võrdlemisi odav, kui paaride loomisesse kaasata nüüdisaegsetes IT-lahendustes orienteeruv inimene.
- Paaridesse on võimalik panna väga suur hulk mentoreid ja mentiisid.

Miinused

- Väheste andmete alusel võib olla raske leida kõikidele mentoritele ja mentiidele sobivaid paarilisi. Kui arvuti abil ei õnnestu paare luua, on ikkagi vaja inimest, kes paare loob.
- Kui ankeet on lühike, on protsessis osalemine anonüümsem ja potentsiaalselt vähem atraktiivne.

Kolmas võimalus: mentorid valivad mentii ise

Kõigepealt registreeritakse potentsiaalsed mentorid, kusjuures nende kohta ei koguta mahukaid ankeetandmeid. Mentor peab lihtsalt olema hea eesti keele oskusega. Seejärel registreeritakse mentiid ankeetide alusel. Keeleõppijate ankeetide põhjal luuakse Excelis iga mentii kohta unikaalne kirjeldus, mis tähistatakse numbriga. Mentiide loend korrastatakse ja tehakse veebis kättesaadavaks. Mentor valib nimekirjast endale sobiva mentii, kelle programm seejärel lukustab ning teda teised enam valida ei saa.

Plussid

- Protsess on üsna kiire ja odav, kui kaasata IT-spetsialist, kes korrastab mentiide ankeetandmed ning loob nende põhjal veebilehe, kus saab mentiisid valida.
- Paarid saab luua kiiresti ja omavahel on võimalik paari panna suur hulk inimesi.

Miinused

- Võib juhtuda, et nimekirja jääb mentiisid, keda mitte keegi ei vali. Või ka vastupidi – mentorid ei leia nimekirjast endale sobivat mentiid. Sellisel juhul on ikkagi vaja inimest, kes jälgib, et ükski projektis osaleja ei jääks ilma paariliseta.

Kui vestluspaarid on moodustatud, saadab koordineerija igale osalejale (mentiile ja mentorile eraldi) tema vestluspartneri nime ja meiliaadressi. Näidiskirjad leiate lisadest (lisad 6 ja 7). Soovitav on paluda mentoril saata koordineerijale e-kiri, kui esimene kohtumine on toimunud. Niiviisi on koordineerijal ülevaade, kas kõik paaripanemised õnnestusid.

Probleem	Võimalik lahendus
Mentiisid on rohkem kui mentoreid.	Üks mentor suhtleb mitme mentiiga. Selleks võib nõusolekut küsida juba ankeedis. Korraldaja otsib mentoreid lisaks, registreerib mentoreid mitme lainena.
Mentoreid on rohkem kui mentiisid.	Kui mentiide hulgas on inimesi, kes soovivad suhelda võimalikult palju, võib üks mentii suhelda mitme mentoriga. Korraldaja otsib mentiisid lisaks, registreerib mentiisid mitme lainena.
Mentori ankeedi põhjal ei sobi talle ükski mentii.	Paratamatult satub mentorite hulka inimesi, kellel on väga piiratult aega, kuid kes siiski sooviksid programmis osaleda. Korraldaja selgitab nt telefonikõne käigus välja, kas lisaks ankeedis näidatule on mentoril veel aegu, mil kohtumised võiksid toimuda.
Mentorite ja mentiide paaride loomise ooteaeg on pikk.	Koordineerija hoiab mentorite ja mentiidega kogu protsessi vältel ühendust ning teavitab neid asjade seisust.

Tegevused programmi kestel

Pärast programmi käivitamist läheb selle käimashoidmise vastutus igale vestluspaarile (mentor ja mentii), ent see ei tähenda, et korraldusmeeskonnal ei oleks ülesandeid.

Väiksemas mahus kestavad edasi ülesanded, mis eelnesid programmi käivitamisele, nt võib tekkida vajadus uusi osalejaid otsida või vestluspaare moodustada (kui emma-kumma osapoolega ei ole ühendust saadud).

Mentoritele on vaja pakkuda tuge kogu projekti jooksul, neile tuleb näidata, et programmi koordineerijad tunnevad nende vastu huvi nii sobiva mentii leidmise kui ka mentoriks olemise ajal, aga ka pärast seda, sh tunnustades regulaarselt kõiki mentoreid. Võiks kaaluda, kuidas oleks võimalik mentoriks olemise aega või kulu kompenseerida

lisaboonustega, nt pakkuda võimalust minna koos mentiiga kinno, muuseumisse vmt (selleks otstarbeks võib püüda leida sponsoreid).

Põhilised tegevused, mida korraldaja saab teha mentorite toetamiseks protsessi jooksul, on järgmised.

- Suhtlemine mentoritega, sh nende kursis hoidmine projekti käiguga. Info jagamiseks võib kasutada regulaarselt välja saadetavaid e-kirju, Facebooki suletud gruppi vm gruppe, kus saab operatiivselt infot jagada. Infovoog peab olema piisav, et mentor tunneks end toetatuna.
- Nii virtuaalsete kui ka füüsiliste toetuskohtumiste korraldamine mentoritele. Toetuskohtumistel võib jagada infot või pakkuda koolitust eri teemadel (kuidas saada ja hoida head kontakti, mis abimaterjale kasutada vmt). INSA on korraldanud Keelesõbra programmi eel, ajal ja järel regulaarseid mentorite kohtumisi (Eesti Keele Mentorite Suured Kogunemised), mille eesmärk on olnud kogukonna- ja kuuluvustunde loomine, vestluste juhtimist ehk mentorlust tõhustava informatsiooni jagamine ning abimaterjalide ja kogemuste vahetamine.
- Projekti lõpetamine, lõpuürituse korraldamine.

Lähemalt on mentoreid toetavaid tegevusi kirjeldatud järgmises alapeatükis.

Mentorite juhendamine ja toetamine

Haridussõnastik defineerib mentorit kui „algajat spetsialisti toetavat ja nõustavat kogenud ja vastava ettevalmistusega töötajat”. Mentori nimetus ja definitsioon võib kõlada üsna pretensioonikalt ja tekitada programmis osalejates kahtlusi oma sobivuses ja ettevalmistuses, kuid kui mõelda nii, et kogemust ja ettevalmistust oodatakse niivõrd loomulikus valdkonnas nagu ladus eesti keele (harilikult emakeele-) oskus, ei ole ootused mentori ettevalmistusele sugugi kõrged.

Keelesõbra programmi mentorit ei tasuks hakata võrdlema nt eraõpetaja, personaaltreeneri või stilist-nõustajaga, kuna nendel on harilikult erialane ettevalmistus. Alati ei pea palkama personaaltreenerit, kui trennis saab nõu küsida mõnelt kogenumalt trennikaaslaselt. Keelesõbra programmi mentor on kogenud eesti keeles suhtleja ning see ongi valdkond, milles ta on spetsialist ilma igasuguse lisaettevalmistuseta.

INSA senised Keelesõbra hooajad on näidanud, et programmi käivitamise eel ei ole vajalik spetsiaalset mentorite koolitust pakkuda, kuna liiga spetsiifilise teabe andmine inimestele, kes ei ole veel oma mentiiga kohtunud, võib neid panna oma võimeid kahtluse alla seadma. Programmi eel piisab teabe jagamisest lihtsas keeles. Kes ikka sooviks minna uude töökohta, kus tööle kandideerijat alguses eksperdina aktsepteeritakse, ent siis kohe ümber koolitama asutakse?

Küll aga tuleb pakkuda mentorile juhendamist ja tuge programmi kestel. Mentor saab ise otsustada, kas ta vajab neid või kulgevad vestlused niigi sujuvalt.

Programmi koordineeriv meeskond teeb juba enne programmi käivitamist otsuse, mil määral ta programmi kestel mentori juhendamisse ja toetamisse panustada saab. Allpool on pakutud kolm stsenaariumit, mille põhjal saab teha valiku.

Miinimumpanusega tugiprogramm on see, kui programmi koordineerija

- saadab mentorile elektrooniliselt Keelesõbra programmi juhendi ja programmi alguse- ja lõpukuupäevad;
- saadab programmi kestel iga kuu ringkirja, milles tänab ja tunnustab mentorit tema panuse eest;
- on avatud mentori päringutele ja lahendab tekkinud murekohad operatiivselt telefoni või e-kirja teel.

Keskmise panusega tugiprogramm on see, kui lisaks miinimumprogrammile koordineerija

- loob mentoritele sotsiaalmeediagrupi, jälgib seda ning hoiab ülal selle aktiivsust, postitades sinna korrapäraselt;
- saadab mentoritele ringkirja tihemini kui korra kuus. Lisaks mentori tänamisele ja tunnustamisele annab kirjas ideid edasisteks vestluskohtumisteks;
- kutsub korra kuus kokku mentorite toetuskohtumise, kus mentorid saavad omavahel rääkida ja kogemusi jagada. Piisab sellest, kui teis(t)e mentori(te)ga mõeldakse ja arutletakse järgmiste küsimuste üle.
  1. Miks ma Keelesõbra mentoriks hakkasin? Millised olid mu ootused Keelesõbra programmile?
  2. Kuidas mul Keelesõbra programmis läinud on? Mis on läinud hästi? Mis pole olnud ootuspärane? Mida ma selle teadmisega peale hakkan?
  3. Kas olen mentorina katsetanud midagi, mida ma varem teinud polnud? Kuidas ennast tundsin, kui olin mugavustsoonist väljas?

Maksimumpanusega tugiprogramm on see, kui lisaks keskmisele tugiprogrammidele koordineerija

- kutsub mentorite toetuskohtumise kokku tihemini kui korra kuus ning mitmekesistab arutelu küsimusi;
- käivitab mentoritele koolitussarja, mille tegevusse kaasab erinevaid eksperte, nt superviisor, psühholoog, keeleekspert, kultuuridevahelise suhtluse ekspert jt. Koolitusega pakutakse mentorile teadmisi ja võtteid, kuidas tõhusamalt vestelda;
- julgustab mentorit koos mentiiga aega veetma, nt juba programmi algul jagab igale paarile nn stardipaketi, mis sisaldab soovitusi ühisteks tegevusteks, aga miks mitte ka nt muuseumi piletite kuponge vms. Keelesõprade paar saab endale tegevuse valida oma ühistest huvidest lähtuvalt. NB! Selline vorm eeldab rahaliste vahendite olemasolu, lisab koormust nii mentiile kui ka mentorile ning on korraldajale kulukam;
- korraldab rühmavestlusi paari mentori eestvedamisel suurema mentiide hulga.

Mentiidega suhtlemine

Koordineerija edastab igas kirjas ja ankeedis mentiile oma kontaktandmed, et vajaduse korral saaks mentii koordineerijaga ühendust võtta. Kirju võiks saata vajadust mööda, kuid paar nädalat pärast programmi käivitamist võiks mentiilt uurida, kuidas ta programmiga rahul on ja kas on tekkinud probleeme.

Allpool on esitatud võimalikud lahendused levinumatele mentii probleemidele.

Probleem	Võimalik lahendus
Mentii ei ole saanud mentoriga ühendust.	Koordineerija võtab ise mentoriga ühendust ning vajaduse korral vahendab mentori ja mentii järgmise kohtumise planeerimist.
Mentor ei sobi mentiile.	Probleemi lahendamisel lähtub koordineerija mentori ja mentii vajadustest, uurides milles on probleem ja püüdes pakkuda mõlemale poolele sobivat lahendust. Kui mittedobivusest saab muster, soovib koordineerija mentiile teisi keeleõppe- ja praktiseerimisvõimalusi, nt INSA kodulehel https://www.integratsioon.ee/eesti-keeleeope ja https://www.integratsioon.ee/kalender .
Programm ei vasta mentii ootustele.	Koordineerija soovib mentiile teisi keeleõppe- ja praktiseerimisvõimalusi, nt INSA kodulehel https://www.integratsioon.ee/eesti-keeleeope ja https://www.integratsioon.ee/kalender .
Mentii ja mentori vahel on konflikt.	Koordineerija võtab lepitaja rolli ning püüab leida mõlemale poolele sobiva lahenduse. Koordineerija on selles protsessis neutraalne osapool, kes esmalt püüab tekkinud olukorda mõista ning seejärel aitab erimeelsused lahendada.

Programmi koordineerija:

- saadab programmi kestel igal kuul mentiile ringkirja, milles küsib sõbralikult moel, kuidas läheb, ning julgustab teda probleemide korral ühendust võtma;
- on avatud mentii päringutele ja lahendab tekkinud murekohad operatiivselt.

Tegevused programmi lõpus

Keelesõbra programm on hooajaline, sel on oma algus- ja lõpukuupäev. Lõpp on konkreetsel kuupäeval ja seda tuleb osalejatele öelda, et ei jääks muljet nagu kestaks programm igavesti. Keelesõbra programm ei pea looma sõprussuhteid kogu eluks (ent on juhtunud ka seda), oluline on, et keeleõppijal areneks sõprus eesti keelega.

Kokkuvõttev tunnustav lõpuüritus

Kui programm on lõpusirgel, korraldab koordineerija osalenutele lõpuürituse. Neid võib teha ka mitu. Kui lõpuüritusel osalevad:

- 1) kõik mentorid ja mentiid, tuleb kõigi kaasamiseks lähtuda madalaima keeletasemega (nt A2) mentiist;
- 2) sarnase eesti keele tasemega (nt B1-tasemega) mentiid ja nende mentorid, saab ürituse programmi kavandamisel lähtuda vastavast keeletasemest. Kui mentiide keeletase varieerub tasemetel A2–C1, tuleb teha mitu üritust;
- 3) ainult mentorid, ei pea keeletaset arvesse võtma.

Kuna programm põhineb vabatahtlikkusel ning vaba aega on inimestel eri ajal, tuleb arvesse võtta, et kõik programmis osalenud ei saa tõenäoliselt üritusel osaleda. Lõpuüritus on

soovitav korraldada väljaspool tavalist õppetöö- ja tööaega vahemikus kl 17–20. Ürituse pikkus võiks jääda ühe ja pooleteise tunni piiresse. Ürituse koht või kanal tuleks valida selle järgi, et võimalikult paljud saaks osaleda. Kui korraldusmeeskonnal on ressursi, võib planeerida ka hübriidürituse (kohapeal ja ülekandena veebis).

Pärast seda, kui aeg ja koht on valitud, saadab koordineerija kõigile programmis osalenud keelesõpradele lõpuürituse kutse. Kui ruumi või toitlustuse jaoks on oluline, palub üritusele registreeruda.

Tunnustava lõpuürituse tonaalsus on positiivne ning üritusel koordineerija:

- tänab ja tunnustab kõiki osalisi;
- teeb programmist lühikese kokkuvõtte;
- kaasab osalejaid mõne toreda võttega, nt palub kokkuvõtte ajal mingile kriteeriumile reageerida;
- räägib lühidalt edasistest plaanidest;
- jagab soovitusi edasiseks tegevuseks.

Tagasiside kogumine

Tagasiside kogumisele eelneb tagasiside eesmärgi sõnastamine. Kas tagasisidet kogutakse selleks, et saada ülevaade programmis osalenutest ning koostada aruandeid? Või soovitakse kuulda programmis osalenute kogemusi ja teha kindlaks nende rahulolu? Tõenäoliselt on tagasiside eesmärk alati ka programmi parandamine ja edasi arendamine.

Kui tagasisidet koguda elektrooniliselt, nt Google Forms, SurveyMonkey vm küsitlusena, on andmete töötlemine automatiseeritud ja ülevaatlik. Andmeid on lihtsam töödelda, kui vastuses anda valik rippmenüuna ja lisada vaba vastusena täpsustust võimaldav lahter „Muu”. Tagasisidet tuleks koguda soovitatavalt paari nädala jooksul pärast programmi lõpukuupäeva.

Mentiidelt ja mentoritelt võib tagasisidet koguda faktilise teabe kohta, nt osalejate sugu, vanus, keeleoskus, suhtluskanal, tegevusala jm. Selle info põhjal saab hooaja lõpus koostada ülevaateid, nagu tehti [INSAs 2023. aasta hooaja lõpus](#).

Lisaks faktiteabele võib uurida ka mentiide rahulolu. Selline küsimustik on anonüümne, koosneb kuni kümnest hinnatavast väitest ja mõnest avatud küsimusest, millele vastates saab oma mõtteid selgitada ja arvamust põhjendada. Iga väidet saab hinnata skaalal 1–5, millel 1 tähendab „ei nõustu üldse” ja 5 „nõustun täielikult”. Iga väite juures peaks olema ka hindamisest loobumist võimaldav vastus, nt „ei oska vastata”. Küsimustikus palutakse hinnata ka osaleja enda panust.

Mõned näited väidetest

- Olen programmiga rahul.
- Programm vastas mu ootustele.
- Olin programmis aktiivne.
- Kohtusin/rääkisin oma mentoriga iga nädal.
- Soovitsin programmi oma sõbrale.

- Programm parandas mu suhtlusoskust.
- Sain kohtumistel palju rääkida.
- Minu mentor oli heatahtlik.
- Tänu programmile kasutan rohkem eesti keelt.

Näited avatud küsimustest

- Mis oli Keelesõbra programmis kõige kasulikum?
- Kas sul on ettepanekuid, kuidas Keelesõbra programmi paremaks muuta?

INSAs on hooaja lõpus küsitud nii mentiidelt kui ka mentoritelt tagasisidet pikema ankeediga ja see on võimaldanud eri aastate tulemusi võrrelda. Andmete analüüsi tulemused, sh parandusettepanekud esitatakse uuringu ülevaates (Kaldur jt, 2023a).

Ankeedis võib mentiidelt küsida järgmist.

- Sugu
- Haridus
- Amet
- Kui kaua Sa oled Eestis elanud?
- Mis motiveeris Sind programmis osalema?
- Kuidas jäid rahule programmi kogemusega?
- Kas osaleksid ka tulevikus?
- Kas programm parandas Sinu keeleoskust?
- Mida programmis osalemine Sulle andis?
- Kas lisaks vestlustele tegid veel midagi koos mentoriga?
- Kas pärast programmis osalemist oled hakanud eesti keelt rohkem kasutama?
- Millistes olukordades kasutad rohkem eesti keelt?
- Kuidas hindad suhtlust koordineeriva meeskonnaga?
- Kuidas hindad sobivust mentoriga?

Ankeedis võib mentoritelt küsida järgmist.

- Sugu
- Haridus
- Amet
- Mis motiveeris Sind programmis osalema?
- Kuidas jäid rahule programmi kogemusega?
- Kas osaleksid ka tulevikus?
- Mida programmis osalemine Sulle andis?
- Kas lisaks vestlustele tegid veel midagi koos mentiiga?
- Kuidas hindad suhtlust koordineeriva meeskonnaga?
- Kuidas hindad sobivust mentiiga?

Kui korraldusmeeskond on suurem, võiks tagasisidet küsida ka meeskonnaliikmetelt. Seda võib teha vabas õhkkonnas vestluse vormis ja suunatud küsimustega. Vestlus võiks vähem tegeleda minevikuvigade kirjeldamisega ja olla rohkem suunatud tuleviku planeerimisele.

Muu hulgas võiks arutada järgmisi küsimusi.

- Kuidas Sul selles programmis läks?
- Mida see programm Sulle annab?
- Mis Sind sinu töös toetab?

- Mida võiks proovida teha teistmoodi?
- Mis võiks Sinu tööd hõlbustada?

Tagasisidena tuleb võtta ka programmi jooksul toimunud suhtlust, kirjavahetust, mille alusel saab analüüsida, kui palju probleemkirju korraldajale saadeti, kui palju tunnustavaid kirju korraldajale saadeti, kas nende kirjade meelsus oli pigem positiivne või negatiivne.

Kokkuvõtte koostamine ja avalikustamine

Kogutud tagasiside põhjal koostab korraldusmeeskond ülevaatliku kokkuvõtte. Kui kokkuvõtte tegemiseks oskusi napib, kaasatakse andmetöötlusspetsialist. Kokkuvõtte avalikustamine on oluline, et programm saaks tähelepanu, jõuaks sihtrühmani ja osalejate ring laieneks järgmisel hooajal. Kokkuvõtte tuleks koostada lihtsas keeles ja ülevaatlikult. Korraldusmeeskond saadab selle keelesõpradele elektrooniliselt ning avalikustab ka oma organisatsiooni veebilehel.

Kogemus- ja edulugude kogumine ja avaldamine meedias

Kui hooaeg on lõppenud ja saadud tagasiside põhjal on formaadi sobivus tõestatud, tuleks programm ka lugude kaudu meedias nähtavaks teha, et see saaks tähelepanu ja levikut. Lugude eesmärk on inspireerida ja motiveerida ning näidata, mida programmis osalemine annab. Hea lugu on lühike, kõitev ja meelde jääv. Oluline on koguda mõlema poole, nii mentii kui ka mentori lugusid. Lugusid võib teha nii kirjalikult kui ka salvestada videona. Asutusesisese programmi puhul võib lugusid avaldada asutuse häälekandjas ja/või meediakanalis.

Edulugu toob välja osaleja positiivse kogemuse keelesõbraks olemisest, kirjeldades ka katsumusi, millega osaleja programmis kokku puutus ning kuidas ta need ületas. Kogemuslugu keskendub pigem protsessile ja kirjeldab täpsemalt, kuidas tegevus toimus ja millised õppetunnid sellest kaasa võtta.

Siin on võimalik edu- ja kogemusloo koostamise struktuur ja aruteluküsimused.

1. **Teema ja eesmärk.** Mis on loo eesmärk? Kellele see on suunatud? Kas see on mõeldud motiveerimiseks, õpetamiseks või lihtsalt inspireerimiseks?
2. **Sissejuhatus.** Millest lugu räägib? Miks see oluline on? Kaasahaarav sissejuhatus äratav lugeja/kuulaja/vaataja huvi.
3. **Taust ja kontekst.** Kus ja mis toimus? Taustainfo abil mõistab lugeja/kuulaja olukorda ja katsumusi, millega keelesõber silmitsi seisis. Info tutvustab isikut, programmi sisu ja tausta.
4. **Proovikivid ja takistused.** Millise proovikivi ja takistustega keelesõber kokku puutus? Loo lugejal/kuulajal/vaatajal võib siin tekkida samastumistunne.
5. **Tegevused ja strateegiad.** Kuidas keelesõber need probleemid seljatas? Kui ülevaade on konkreetne ja kirjeldab astutud samme, saab lugeja/kuulaja/vaataja ehk kasutada samu tehnikaid oma elus.
6. **Tulemus ja saavutus.** Milline oli lõpptulemus? Kuidas keelesõber oma eesmärgid saavutas?

7. **Õppetunnid ja järeldused.** Mis õppetunnid kogemusest saadi? Need võivad olla praktilised nõuanded, emotsionaalsed õppetunnid või strateegilised soovitusel.
8. **Lõpetus.** Kokkuvõte võtab kogu loo kokku ja jätab lugejale/kuulajale/vaatajale positiivse ja inspireeriva mulje. Lõpetuseks võib olla ka üleskutse programmis osalemiseks või mõtteaine tulevikuks.

Mõned näited INSA Keelesõbra programmi mentori kogemustest meedias:

- Kooli, Piret 2023. [Ave Landrat. Keelesõbra programmist.](#) Päevatee, 11.02.2023
- Seljamaa, Liis 2024. [Ave Landrat ja Kristina Jaanson: keelementori ülesanne on julgustada eesti keeles suhtlema.](#) Vikerhommik, 03.02.2024
- Altosaar, Aimar 2024. [Keelementor Kristina Jaanson: keelesõprus võiks levida kulutulena.](#) Postimees, 02.02.2024
- Niglas, Kristo 2024. [Keelesõber: Õpetage seda keelt, mida te räägite.](#) Pärnu Postimees, 06.02.2024

INSA Keelesõbra programmi on tutvustatud mitmes telekanalis, sh ETV saadetes „Terevisioon“ ja „Ringvaade“, Kanal 2 telehommikus ja saates „Õhtu!“, ETV+ ja TV3 saadetes.

Järgmise hooaja planeerimine

Kui Keelesõbra programm on lõppenud, tagasiside kogutud ja andmeanalüüs tehtud, tasub korraldusmeeskonnal juba hakata plaanima järgmist hooaega. Seda võib teha TNVO-analüüsi (inglise *SWOT analysis*) põhimõtteid järgides, kui meeskonnas on inimene, kes seda meetodit tunneb ning suudab ajurünnakuid ja diskussioone juhtida.

TNVO-analüüs on mudel, millega saab hinnata programmi tugevaid (T) ja nõrku (N) külgi, kasvu ja arenemise võimalusi (V) ning väliskeskkonna ohtusid (O), mis võivad mõjutada programmi jätkumist. Neid parameetreid hinnatakse kahel teljel sisemisteks ja välisteks või toetavateks ja kahjustavateks teguriteks.

Allpool on esitatud mõned küsimused, mida TNVO-analüüsis kasutada. Et analüüs oleks tulemuslik, tuleks vastustes olla võimalikult täpne ja aus ning tugevuste/nõrkuste kirjeldamisel võtta arvesse Keelesõbra programmis osalenute vaatenurki.

	Toetavad tegurid	Kahjustavad tegurid
Sisemised tegurid	Tugevused 1. Mida me Keelesõbra programmis hästi teeme? 2. Miks Keelesõbra programmiga liitutakse? 3. Millised ressursid on meil Keelesõbra programmis kasutada? 4. Mis on meie kompetents ja	Nõrkused 1. Mida annaks parandada/muuta Keelesõbra programmis? 2. Mida me teeme kehvasti? 3. Mida mentorid ja mentiid on Keelesõbra programmi kohta öelnud?

	milles oleme tugevad Keelesõbra programmis? 6. Mis on Keelesõbra formaadi eelis?	
Välised tegurid	Võimalused 1. Kas on sarnaseid keeleõppe formaate? 2. Millised on teiste keeleõppe formaatide nõrgad kohad? 3. Kas programmis osalejate elustiilis on toimunud muutusi, millega peaksime oma programmis arvestama? 4. Kas võiksime laiendada?	Ohud 1. Millised takistused Keelesõbra programmil on? 2. Kas miski piirab või ohustab programmi jätku, nt konkurendid, kasvavad kulud, tehnoloogia, seadused, muutused demograafias vms?

TNVO-analüüs aitab koguda, kirja panna ja struktureerida infot, selle meetodiga saab ülevaate hetkeolukorrast. Pärast info kirjapanekut tuleb hinnata, millised tugevused ja võimalused on kõige väärtuslikumad ning millised nõrkused ja ohud vajavad rohkem tähelepanu. TNVO-analüüs on strateegiline tööriist, mis aitab planeerida järgmise hooaja tegevusi. Kui analüüsi teha iga hooaja lõpus, saab hinnata, kas ja kuidas olukord on muutunud ja programm töötab.

Lisad

Lisades on esitatud kirjade, pressiteadete jm tekstide näidised, mis aitavad Keelesõbra formaadis suhtluspraktikat käivitada, käigus hoida ja lõpetada.

LISA 1. Näidis. Pressiteade

Õpetajate Leht, 22.01.2024. „**Keelesõbra“ programm ootab 1000 eesti keele mentorit**

22. jaanuarist saavad hea eesti keele oskusega inimesed taas toetada keeleõppijaid eesti keeles vestlemisega – ühineda vabatahtliku eesti keele mentorina „Keelesõbra“ programmiga. Programmi viiendat hooaega alustanud Integratsiooni Sihtasutus kutsub huvilisi mentoriks registreeruma oma veebilehel hiljemalt 7. veebruaril.

„Keelesõbra“ programm pakub eesti keele õppijatele hädavajaliku võimaluse suhelda eesti keeles inimestega, kes seda igapäevaselt räägivad. Kuna keeleõppijaid on tõesti palju, siis vajame ka rohkem mentoreid. Tänavu soovime programmi kaasata lausa 1000 vabatahtlikku,” kinnitas Integratsiooni Sihtasutuse juhataja Dmitri Moskovtsev.

Mentor vestleb õppijaga igapäevastel teemadel korra nädalas või tihedamini kolme kuu vältel: alates 14. veebruarist kuni 14. maini. Vestlemiseks valitakse mõlemale sobiv suhtluskanal, nt Messenger või telefon. Vestluste läbiviimisel on mentorile soovitusi ja

materjalidega toeks Keelesõbra programmi meeskond, kes kõigepealt õppijad ning mentorid kokku viib.

„Nelja eelnenud hooaja tagasisidest tuli selgelt välja, et keeleõppijad said nendest vestlustest väga tuntavalt suhtlemisjulgust juurde ning hakkasid eesti keelt rohkem kasutama,“ märkis programmi juht Ave Landrat.

Eelneva nelja hooaja jooksul on programm toonud kokku peaaegu 3800 keelesõpra. Mentoritena on kaasa löönud inimesed erinevas vanuses, kõikvõimalikelt elualadelt ja paljudest riikidest.

Eesti keele õppijad saavad „Keelesõbra“ programmiga ühineda alates 9. veebruarist, kui avaneb nendele mõeldud registreerimisvõimalus. „Keelesõbra“ programmi meeskond hakkab keeleõppijaid ja mentoreid kokku viima sõbrapäeval, 14. veebruaril. Programmi hooaeg kestab 14. maini.

Mentorina programmis osalemiseks ootame registreeruma Integratsiooni Sihtasutuse veebilehel www.integratsioon.ee/keelesober hiljemalt 7. veebruaril. Samalt veebilehelt leiab ka infot programmi kohta.

LISA 2. Näidis. Mentori registreerimisankeet ja kaaskiri

Tere, hea tulevane eesti keele mentor!

Aitäh, et oled valmis tegutsema vabatahtliku eesti keele mentorina Keelesõbra programmis! Palun registreeru programmi alloleva vormi vahendusel.

Viime keelesõbrad kokku alates **[kuupäev]** ja anname parima, et kõik vestluspaarid alustaksid vestlemist hiljemalt **[kuupäev]**. Keelesõbra ametlik programm lõpeb **[kuupäev]**.

Edasine info jõuab Sinuni meili teel. Lisaküsimuste korral palume võtta meiega Ühendust e-posti aadressil **[e-posti aadress]**.

Oleme tänulikud, kui kaasad eesti keele mentorina ka teisi. Selleks palume jagada Keelesõbra programmi tutvustust: **[link]**.

Ankeedi küsimused (* märgib kohustuslikku vastust)

Rasvases kirjas on küsimused, mida võiks kasutada lühikeses ankeedis.

1. * E-posti aadress
2. * Eesnimi
3. * Perekonnanimi
4. * Sugu (Rippmenüü valikus: mees, naine, ei soovi vastata.)
5. * Telefoninumber
6. * Sünniaasta (Rippmenüü valikuisse lisada aastaarvud, mille puhul võtta arvesse, et osaleda saab alates 18. eluaastast.)
7. * Elukoht: riik
8. * Elukoht: linn/vald

9. Amet
10. * Mis on Sinu emakeel? (Rippmenüü valikus eesti keel ning muu.)
11. Mis keeli Sa peale eesti keele veel oskad? (Rippmenüü valikus hispaania, inglise, prantsuse, vene, saksa keel ning muu.)
12. * Milliseid suhtluskanaleid eelistad keelesõbraga suhtlemiseks? (Rippmenüü valikus Skype, Zoom, Teams, FB Messenger, WhatsApp, Viber, Telegram, telefon, silmast silma kohtumine, muu.)
13. * Millistel päevadel sobib Sulle keelesõbraga suhelda? Vali kõik sobivad ajad. (Rippmenüü valikus kõik nädalapäevad ning muu.)
14. * Millistel kellaaegadel sobib Sulle keelesõbraga suhelda? (Rippmenüü valikus kellaajad kahetunnise intervalliga alates 8.00–10.00 ja lõpetades 20.00–22.00 ning muu.)
15. * Millised on Sinu hobid ja huvid ja millest soovid rääkida? (Rippmenüüs hobide loend ning muu)
16. * Kas oled varem Keelesõbra programmis osalenud? (Rippmenüü valikus: ei, osalen esimest korda; jah, olen osalenud; ning muu.)
17. * Kust said teada Keelesõbra programmi kohta? (Rippmenüü, võimalik valida mitu vastust.)
18. Kui Sa soovid, et me enne vestluspartneriga kokkuviiimist midagi Sinu kohta veel teaksime, kirjuta see siia.
19. * Olen tutvunud ja nõustun isikuandmete töötlemise tingimustega. (Lisada link tingimuste lehele ning märkeruut „Olen nõus.“.)

LISA 3. Näidis. Mentii registreerimisankeet ja kaaskiri

Tere, hea eesti keele sõber!

Aitäh, et tunnend huvi meie Keelesõbra programmi vastu!

Täpse info programmis osalemise tingimuste kohta leiad siit: [\[link\]](#).

Palun registreeru programmi alloleva vormi vahendusel.

Viime keelesõprade paarid kokku alates **[kuupäev]**.

Anname parima, et kõik vestluspaarid alustaksid vestlemist hiljemalt **[kuupäev]**. Keelesõbra ametlik programm lõpeb **[kuupäev]**.

Võtame Sinuga ühendust meili teel, kui oleme leidnud Sulle vestluspartneri.

Küsimuste korral võta palun meiega ühendust e-posti aadressil **[e-posti aadress]**.

Ankeedi küsimused (* märgib kohustuslikku vastust)

Rasvases kirjas on andmed, mida võiks kasutada lühikeses ankeedis.

1. * E-posti aadress
2. * Eesnimi
3. * Perekonnanimi

4. * **Sugu (Rippmenüü valikus: mees, naine, ei soovi vastata.)**
5. * **Telefoninumber**
6. * **Sünniaasta (Rippmenüü valikusse lisada aastaarvud, mille puhul võtta arvesse, et osaleda saab alates 18. eluaastast.)**
7. * Elukoht: riik
8. * Elukoht: linn/vald
9. Amet
10. * **Mis on Sinu emakeel? (Rippmenüü valikus hispaania, inglise, prantsuse, vene, saksa keel ning muu.)**
11. **Mis keeli Sa veel oskad? (Rippmenüü valikus hispaania, inglise, prantsuse, vene, saksa keel ning muu.)**
12. * **Milline on Sinu eesti keele tase? (Lisada link tasemekirjeldustele. Rippmenüü valikus A1, A2, B1, B2, C1.)**
13. Vajaduse korral kommenteeri oma eesti keele taset.
14. * **Milliseid suhtluskanaleid eelistad keelesõbraga suhtlemiseks? (Rippmenüü valikus Skype, Zoom, Teams, FB Messenger, WhatsApp, Viber, Telegram, telefon, silmast silma kohtumine ning muu.)**
15. * **Millistel päevadel sobib Sulle keelesõbraga suhelda? Vali kõik sobivad ajad. (Rippmenüü valikus kõik nädalapäevad ning muu.)**
16. * **Millistel kellaaegadel sobib Sulle keelesõbraga suhelda? Vali kõik sobivad ajad. (Rippmenüü valikus kellaajad kahetunnise intervalliga alates 8.00–10.00 ja lõpetades 20.00–22.00 ning muu.)**
17. * Millised on Sinu hobid ja huvid ning millest soovid rääkida? (Rippmenüüs hobide loend ning muu)
18. * Palun kirjuta, miks soovid osaleda Keelesõbra programmis (Palun vastake eesti keeles, vähemalt 85 tähemärki).
19. * Kas oled varem Keelesõbra programmis osalenud? (Rippmenüü valikus: ei, osalen esimest korda; jah, olen osalenud; ning muu.)
20. * **Olen tutvunud ja nõustun isikuandmete töötlemise tingimustega. (Lisada link tingimuste lehele ning märkeruut „Olen nõus.“.)**
21. **Kommentaari**

LISA 4. Kiri mentiile pärast programmi registreerumist

Tere, hea eesti keele sõber!

Aitäh, et oled registreerunud Keelesõbra programmi!

Otsime Sulle eesti keele mentori, kellega eesti keelt harjutada. Mentor ei ole eesti keele õpetaja, vaid vabatahtlik, kes on valmis Sinuga eesti keeles suhtlema.

Sinu ja mentori kokkuviiimine võtab aega. Leiame Sulle vestluspartneri hiljemalt **[kuupäev]**.

Meil on väga hea meel, et tahate eesti keelt harjutada Keelesõbra programmis!

Head soovides

Keelesõbra meeskonna nimel
[koordineerija ees- ja perekonnanimi]
[asutuse nimi ja koduleht]

LISA 5. Kiri mentorile pärast programmi registreerumist

Tere, hea eesti keele mentor! Hea keelesõber!

Aitäh, et oled registreerunud Keelesõbra programmi!

Keelesõprade-vestluspartnerite kokkuviiimist alustame **[kuupäev]**. Kokkuviiimisel lähtume ennekõike aja ja kanali sobivusest, võimaluse korral ka huvidest ja kommentaaridesse kirjutatust. Kokkuviiimine võtab meil aega, ole palun kannatlik. Püüame kõigile leida keelesõbra hiljemalt **[kuupäev]**.

[Ajavahemik] saadame Sulle e-kirja teel Sinu keelesõbra kontaktandmed ja info tema kohta. Sinu keelesõbrale saadame teavituseks ainult Sinu eesnime ja teate, et võtad temaga nädala jooksul ühendust. Seejärel võta palun Sina oma keelesõbraga ühe nädala jooksul meili teel ühendust ning lepi temaga kokku teile mõlemale sobiv vestlusaeg. Palun saada kindlasti ka programmi koordineerijale **[nimi, meiliaadress]** kiri, kui oled vestluspartneriga ühendust saanud. Kui Sa mentiiga ühe nädala jooksul ühendust ei saa, anna palun samuti teada.

Pea meeles, et Keelesõbra programmis ei ole Sul kohustust olla eesti keele õpetaja, vaid ennekõike vestluspartner. Sinu ülesanne on luua eestikeelne keskkond ja pakkuda võimalusi eesti keeles suhtlemiseks.

Mentorite ühiste kohtumiste kohta saadame info edaspidi.

Keelesõbra mentori juhend on lisatud kirjale manusena ning selle leiab ka siit: **[link]**.

Varem tekkivate küsimuste puhul kirjuta meiliaadressile **[koordineerija meiliaadress]**.

Toremaid eestikeelseid vestlusi soovides
Keelesõbra meeskonna nimel

[koordineerija ees- ja perekonnanimi]
[asutuse nimi ja koduleht]

LISA 6. Kiri mentiile pärast vestluspaari moodustamist

Tere ja aitäh, et oled liitunud meie Keelesõbra programmiga!

Sinu eesti keele mentor **[mentori eesnimi]** võtab Sinuga ühendust.

Kui Sul on küsimusi või kui mentor Sinuga ühe nädala jooksul ühendust ei võta, kirjuta e-posti aadressil **[koordineerija meiliaadress]**.

Toremaid eestikeelseid vestlusi soovides
Keelesõbra meeskonna nimel
[koordineerija ees- ja perekonnanimi]
[asutuse nimi ja koduleht]

LISA 7. Kiri mentorile pärast vestluspaari moodustamist

Tere ja aitäh, et oled liitunud meie Keelesõbra programmiga!

Sinu keelesõber on **[mentii eesnimi]**.

Palun võta oma keelesõbraga ühendust e-posti aadressil **[mentii meiliaadress]** või telefoni teel **[mentii telefoninumber]**. Sinu keelesõbrale on saadetud Sinu nimi ja talle on lubatud, et võtad temaga ühendust ühe nädala jooksul.

Kui olete ühendust saanud või kui Sul ei õnnestu oma keelesõbraga ühendust saada, kirjuta e-posti aadressil **[koordineerija meiliaadress]**. Tee seda ka siis, kui Sul on küsimusi.

Toremaid eestikeelseid vestlusi soovides
Keelesõbra meeskonna nimel
[koordineerija ees- ja perekonnanimi]
[asutuse nimi ja koduleht]

Kasutatud kirjandus

Kaldur, K., Jurkov, K., Toomik, K., Pertšjonok, N. ja Khrapunenko, M. (2023a). Keelesõbra programmi tegevuse analüüs. Balti Uuringute Instituut.

<https://doi.org/10.23657/IBS.2023.5>

Kaldur, K., Pertšjonok, N., Toomik, K., Khrapunenko, M., Kivistik, K., Aavik, A.-L. ja Jurkov, K. (2023b). Täiskasvanute eesti keele õppe korraldus piiratud keelekeskkondades:

Kultuuriministeeriumi haldusala. Balti Uuringute Instituut. <https://doi.org/10.23657/IBS.2023.7>

Lõppraport: [https://kul.ee/sites/default/files/documents/2023-](https://kul.ee/sites/default/files/documents/2023-11/IBS_keeleeuring_2023_loppraport.pdf)

[11/IBS_keeleeuring_2023_loppraport.pdf](https://kul.ee/sites/default/files/documents/2023-11/IBS_keeleeuring_2023_loppraport.pdf)

Kitsnik, M. (2019). Eesti keele kui teise keele õppimine: kas raske töö või kerge lõbu? *Keel ja Kirjandus*, nr 1–2. <https://doi.org/10.54013/kk735a4>

Loewen, S. ja Reinders, H. (2011). Key concepts in second language acquisition. Bloomsbury Academic.

Loewen, S. ja Sato M. (2024). A Practical Guide to Second Language Teaching and Learning. Cambridge University Press.

Pink, D. (2011) Liikumapanev jõud. Mis meid tegelikult motiveerib. Äripäeva Kirjastus.

Voog, A., Hämmal, J., Esko, K., Seppel, K., Lauristin, M., Karu, M. ja Vihalemm, T. (2023) Eesti ühiskonna lõimumise monitooring 2023. Kantar Emor. Uuring:

<https://www.kul.ee/sites/default/files/documents/2024-04/EIM%202023%20aruanne.pdf>